

Parshat Naso Taking the Lead

Simon Wolf

The Parshia of Sota that is found in this week's Parsha seems to be a somewhat one sided incrimination of an innocent woman because of her jealous husband. Though if one looks more carefully, this could not be farther from the truth. Firstly, a woman who finds herself in this predicament has violated many social mores. The process of Sota is only carried out on a woman who has circumstantial evidence that raises serious concerns of her infidelity. Her "jealous" husband warned her not to seclude with a particular individual, something that would be unacceptable even absent her husband's censure. Ignoring her husband, she then, based on witnesses, sequestered herself with the stated party. Of course, this raises serious concern of impropriety, and while there is no evidence or witness to an adulterous affair, there is ample reason to suspect that something is awry. Even though it is possible that the woman may not be guilty of a cardinal sin, we are certainly not dealing with a woman who is free of reproach. This situation was wholly avoidable, but she chose a path of promiscuity that entangled her in this predicament. In addition, the Sota process puts the husband on trial along with his wife and may even place more responsibility on the husband than the wife for the current state of affairs.

The Parsha of Sota concludes with "The man shall be innocent of iniquity (וְנִקְּהָ הָאִישׁ מֵעוֹן); but that woman shall bear her impropriety."¹ Both Rashi and the Rashbam,² at first, explain that even though the husband precipitated that which the "waters of Sota" did to his wife, the man is not culpable for her demise since it was her misconduct that led to her death. Alternatively, Rashi explains that if the woman is exonerated in the investigation and innocent by the "waters of Sota," then the man is free of guilt when he returns to live with his wife because she was found innocent.³ On the other hand, the Rashbam offers the possibility that the man is unimpeachable since he did not tolerate his wife's infidelity.⁴ For had he been silent in the face of her indiscretion, he would have been guilty of continuing to live with her. The Ri Bchor Shor suggests that the man is innocent of the suspicions he

raised with regards to his wife despite the fact that she was found innocent.⁵ Combining the latter two explanations, the Ralbag indicates that even though one who improperly suspects an individual of wrongdoing is in need of penance, nevertheless, in this instance the suspicions are justified because of the high stakes of the alternative of living in sin with an adulterous wife.⁶

In order to explain this verse, many of the commentaries cite Chazal's interpretation of the Pasuk. The Gemara in Sota teaches, "And the man shall be cleared of transgression (וְנִקְּהָ הָאִישׁ מֵעוֹן)," which indicates that when the man is innocent of transgression, the waters will evaluate if his wife was unfaithful, but if the man is not innocent of transgression the waters will not evaluate if his wife was unfaithful..."⁷ This Braita is explicating on the statement in the Mishna that "when adulterers proliferated, the performance of the ritual of the 'bitter waters' was abolished; And it was Rabbi Yochanan ben Zakkai who nullified it..."⁸ The potency of the "waters of Sota" was rendered ineffective by the licentious behavior of the men, therefore, in order not to cast aspersions on the efficacy of the waters, Rabbi Yochanan ben Zakkai suspended their usage. This is actually codified by the Rambam in Mishne Torah where he notes that all of these outcomes from drinking the "waters of Sota" are only applicable if the husband has not ever sinned in matters of intimacy.⁹ He continues that a husband who presses his wife to drink the "waters of Sota" despite his being a profligate, only serves to increase his culpability; he causes the name of God to be needlessly erased and he engenders increased licentious behavior since the women will believe that the "waters of Sota" are ineffective.¹⁰ The Rambam then concludes with the Mishna's statement that the use of the "bitter waters" was annulled in the Second Temple period once there was a marked increase in society of adulterous behavior that inured people to its deviancy.¹¹ In his commentary to the Torah, the Ramban enhances the understanding of this contingency of the husband's innocence. He claims that this is the only law of the Torah that relies on a miracle for its proper execution. Therefore, only if the people are deserving of such a miracle will the "waters of Sota" be effective. It "is a permanent wonder and miracle that will happen in

¹ וְנִקְּהָ הָאִישׁ מֵעוֹן וְהָאִשָּׁה הָיְתָה אֲתָ עוֹנָה: (במדבר ה, לא)

² וְנִקְּהָ הָאִישׁ מֵעוֹן - אם בדקוה תמיא אל ידאג לומר חבתי במיתתה, נקי הוא מן העונש. (רש"י שם) וְנִקְּהָ הָאִישׁ מֵעוֹן - אעפ"י שגרם לה פורעות זז על ידי קנוי שקינא בה. (רשב"ם שם)

³ דבר אחר משישקנה תהיה אצלו בהיתר ונקה מעון, שהסוטה אסורה לבעלה: (רש"י שם בפירושו השני) וְנִקְּהָ הָאִישׁ מֵעוֹן - כי אם עבר עליו רוח קנאה הנה היא אסורה לו שישכב עמה, והשוכב יש לו עון. (האבן עזרא שם)

⁴ ולי נראה ונקה האיש מעון שלא סבל אשתו להיות מזנה תחתיו, ואילו שתק לא היה מנוקה מעון שהיא אסורה לו. אלא היא תשא את עוונה שהרי זינתה, ולפיכך קיבלה פורעותה: (רשב"ם שם) וְנִקְּהָ הָאִישׁ מֵעוֹן שלא הניח אשתו מזנה תחתיו. (חזקוני שם)

⁵ ונקה האיש מעון - שאם ניטמאה ומתה - אין לאיש עון, דאיהי פשעה בנפשה. ואם לא ניטמאה - אין לו עון ממה שביישה וחסדה בחנם. אע"ג דאמרין (בבלי שבת צ"ז): החושד בכשרים לוקה בגופו, שהרי בא להוציאה מספק איסור, שאם ניטמאה הרי היא אסורה לו, דכתיב: ונטמאה ג' פעמים (במדבר ה: י"ד, כ"ז, כ"ט) - אחד לבעול, ואחד לבעל, ואחד לתרומה (בבלי סוטה כ"ח). (ר"י בכור שור שם)

⁶ ונקה האיש מעון, והאשה ההוא תשא את עונה - רוצה לומר שהאיש ההוא ינקה מעון על החשד שהיה חושד אשתו, כי זה הדבר יסיר החשד ההוא מלבו; והאשה ההיא

תשא את עוונה אם ניטמאת. ומזה המקום נלמד שיש קצת עון בחשד שיחשוד האדם זולתו בדבר שקר. או ירצה בזה שהאיש ההוא יקה מעונש בזאת ההשקאה; וזה, שאם לא יקפיד האדם באשתו כשתמעול בו מעל ותשטה טומאה תחתיו, הנה באמת ישיגהו עונש על זה מה' יתעלה, כי היא אסורה לו, ויהיה עימה באיסור; ועל יד זאת ההשקאה תשא היא לבדה העונש הראוי, ונקה בעלה ממנו. (רלב"ג שם)

⁷ ת"ר: ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנוקה מעון - המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון - אין המים בודקין את אשתו (סוטה מז:)

⁸ משרבו המנאפים - פסקו המים המרים, ורבי יוחנן בן זכאי הפסיקו... (סוטה מז:)

⁹ באותה שעה שתמות היא ימות הנואף שהשקה על ידו בכל מקום שהוא ויארע לו מאורעות שאירעו לה לצבות בטן ולנפיל ירך, וכל הדברים האלו בשלא חטא הבעל מעולם אבל אם בעל בעילה של איסור אין המים בודקין את אשתו כמו שבארנו. (רמב"ם הל' סוטה ג, יט)

¹⁰ ואם עבר והשקה את אשתו הרי זה מוסיף על חטאתו פשע שגורם לשם המפורש שיחמה בהים לבטלה ומוציא לעז על מי שוטה שאשתו אומרת לאחיות שזינת ולא בדוק בה המים והיא לא תדע שמעשי הבעל גרמו. (רמב"ם שם ג, יח)

¹¹ לפיכך משרבו המנאפים בגלוי בבית שני בטלו הסנהדרין את מי המרים וסמכו על הכתוב בקבלה (הושע ד, יד) לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה. (רמב"ם שם ג, יט)

Yisrael, when the majority of the people live in accordance with the Will of G-d; for He was pleased for His righteousness' sake to teach the women that they do not follow the lewdness of the other nations, and to purify Yisrael from adulterous offspring, so that they are worthy that the Divine Presence dwell among them...in conclusion, this process was miraculous, a badge of honor for Yisrael."¹² According to the Ramban, the "waters of Sota" are supernatural and therefore their effectiveness is dependent on the conduct of the people. If Bnei Yisrael sanctify themselves and abide by the laws of the Torah, especially with regards to matters of intimacy, then God is happy to provide a means by which to identify and eliminate those whose conduct is at odds with that standard. On the other hand, if society condones or ignores such deviant practices and engages in debauchery then God quid pro quo will not perform miracles to root out individuals who undertake behavior that society (or the husband) through its conduct implicitly indicates that it is not considered aberrant.

It is interesting to note that both the Mishna and Braita quote a supporting text from Hoshe'a for the cessation of the utilizing of the "waters of Sota." The Pasuk indicates that "I will not punish your daughters when they commit harlotry, nor your daughters-in-law when they commit adultery; for they (the men) consort with lewd women and sacrifice with prostitutes..."¹³ As the verse indicates, God's abstaining from punishing the misdeeds of the women is a direct result of the husbands being adulterers or engaging in promiscuity.¹⁴ The Gemara queries as to why it is necessary for an additional proof-text from Hoshe'a given that the principle was already derived from the Torah based on the closing Pasuk of the Parshia of Sota. It concludes that the verse in Hoshe'a must be additive. The Torah only implicated the husband's misdemeanors for the failure of the "bitter waters," the Pasuk in Hoshe'a adds that even for the indiscretions of the children (sons and daughters) the efficaciousness of the waters will be compromised. In addition, not only will adulterous behavior cause its failure, but even lewdness and promiscuity. The

Ramban concludes that the normative ramifications of this are that if an individual's children are engaged in impropriety and he does not chastise them then the "waters" will not successfully check his wife's fidelity.¹² While the Gemara does connect the children's behavior to the efficacy of the "bitter waters," from where does the Ramban derive that the father must chastise his offspring's conduct or otherwise be held accountable. It could simply be that he sees this as part and parcel of a parent's obligation towards the rearing of their children, but if one looks carefully at the chapter quoted from Hoshe'a, it becomes apparent that this conclusion emanates from the text itself.

The beginning of the chapter in Hoshe'a from which the Mishna and Braita quote is: "Hear the word of God, Bnei Yisrael, God has a grievance with the inhabitants of this land, because there is no honesty, no goodness and no obedience of God in the land (כִּי אֵין אֱמֶת וְאֵין) ...You say, 'Let no man reprimand, let no man rebuke' yet your people has a contends with the priest (אֶךְ אִישׁ אֶל יָרֵב וְאֶל יוֹכַח אִישׁ וְעַמָּךְ) ...My people is destroyed because of [your] disobedience; because you have rejected obedience, I reject you as My priest (כִּי אָתָּה הִדַּעַת); Because you have spurned the teaching of your God, I, in turn, will spurn your children¹⁷...They feed on My people's sin offerings, And so they desire its iniquity (וְאֶל עֲוֹנָם) Therefore, the people shall fare like the priests (וְהָיָה כְעַם כֹּהֵן); I will punish him for his conduct, I will requite him for his deeds."¹⁸ God points out that the people shun the rebuke of the prophet yet they readily reprimand the Kohen. The Ibn Ezra and Radak explain that the job of the priest was to chastise the people and set them on the correct course, but in this case the Kohen's behavior is so deplorable that the people reject outright the overtures of the priest and instead turn to rebuke him.¹⁹ Therefore, since the Kohanim, who are supposed to be the teachers and the judges, have rejected God's Torah, God will reject them as His priests.²⁰ They are enjoined to be the leaders and the personal example the people can look to for guidance, but instead they have become paragons of evil and purveyors of injustice. In this

¹² והנה אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי הענין הזה, שהוא פלא ונס קבוע שיעשה בישראל בהיותם רובם עושים רצונו של מקום, כי חפץ למען צדקו ליסר הנשים שלא תעשינה כזמת יתר העמים, ולנקות ישראל מן הממזרות שיהיו ראויים להשרות שכינה בתוכם. ולפיכך פסק הענין הזה משעה שנתקלקלו בעבירות, כמו שאמרו (סוטה מז א) שזרבו הנואפים פסקו מי סוטה, שנאמר (הושע ד, יד) לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפה כי הם עם הזנות יפרדו ועם הקדושות יזכו ועם לא יבין ילבט. ואין הכתוב אומר שתהיינה הנשים הנואפות פטורות מן העון בעבור שבעליהן נואפים, רק שלא יעשה בהן הנס הגדול הזה שהוא נעשה להם לכבודם ולהיותם עם קדוש, והם לא יבינו בטובה הזאת ולא יחפצו בה, וזהו שאמר "ועם לא יבין ילבט", כלומר ילכד בסכלותו. וכן ואילו שפתיים ילבט (משלי יח, ג), תרגם המתרגם הירושלמי, וסכלא בסופתיה מתאחד: וזה טעם מה שאמרו (סוטה מז): ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנוקה מעון מים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו. והנקיון הוא, שלא בא עליה משקנא לה ונסתרה. ויש מפרשים, שאם בעל הבעל שום בעילה אסורה כל ימיו אין המים בודקין אותה. והעולה מן ההלכה (שם), שאפילו היו בניו ובנותיו נואפים ולא כהה בהם לא היו בודקין. והכלל, שהוא נס וכבוד לישראל: (רמב"ן במדבר ה, כ-כא)

¹³ לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפה כי הם עם הזנות יפרדו ועם הקדושות יזכו ועם לא יבין ילבט: (הושע ד, יד)

¹⁴ ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנוקה מעון - המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון - אין המים בודקין את אשתו, ואומר: לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה כו'. מאי ואומר? וכי תימא, עון ידיה אין, דבניה ודבניה לא, תא שמע: לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפה; וכי תימא, עון אשת איש אין, עון דפנויה www.swdaf.com

לא, ת"ש: כי הם עם הזנות יפרדו ועם הקדושות יזכו וגו'. מאי ועם לא יבין ילבט? אמר רבי אלעזר, אמר להם נביא לישראל: אם אתם מקפידין על עצמכם - מים בודקין נשותיכם, ואם לאו - אין המים בודקין נשותיכם (סוטה מז):

¹⁵ שמעו דבר יקוק בני ישראל כי ריב ליקוק עם יושבי הארץ כי אין אמת ואין חסד ואין דעת אלקים בארץ: (הושע ד, א)

¹⁶ אך איש אל ירב ואל יוכח איש ועמך כמריבי כהן: (שם ד, ד)

¹⁷ נדמו עמי מבלי הדעת כי אתה הדעת מאספת ואמאסך מכה לי ותשפח תורת אלקיך אשפח בנך גם אני: (שם ד, ו)

¹⁸ חטאת עמי יאכלו ואל עונם ישאו נפשם: והיה כעם כהן ופקדתי עלי דרכי ומעליו אשיב לו: (שם ד, ח-ט)

¹⁹ אך - אין איש שיריב אחר או יוכיחו ומשפט הכהנים היה להוכיח לישראל ועתה שבו הם להוכיח הכהן כי גם הוא רע מעללים כאשר ירש וזהו ועמך כמריבי כהן: (אבן עזרא הושע ד, ד) \\\ ועמך כמריבי כהן - כ"ף כמריבי לאמת הדבר כמו כ"ף השבעה לי כיום, כמשיגי גבול, והדומים להם, אמר הכהן היה לו להורות ולהריב ולהוכיח העם כמו שאמר יורו משפטיך ליעקב, ובאת אל הכהן, ובזמן הזה העם מריבים את הכהן כי לא די שלא יקבלו תוכחתו אלא הם מריבים ומוכיחים אותו על דרך שאמרו /שאמרו/ דור שושפט שופטי, או פירוש כי הכהן רע כמוהם, ואם הוא מוכיחם הם גם כן יוכיחו אותו... (רד"ק שם)

²⁰ כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכה לי ותשפח תורת אלהיך - הטעם כפול כי אתה הדעת מאסתה כי לכהן ניתנה התורה ועוד כי הם השופטים כי שפתי כהן ישמרו דעת: (אבן עזרא שם ד, ו)

